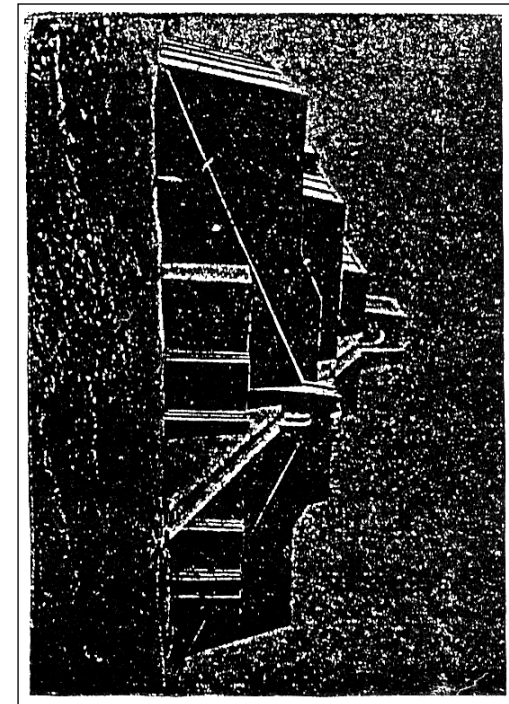

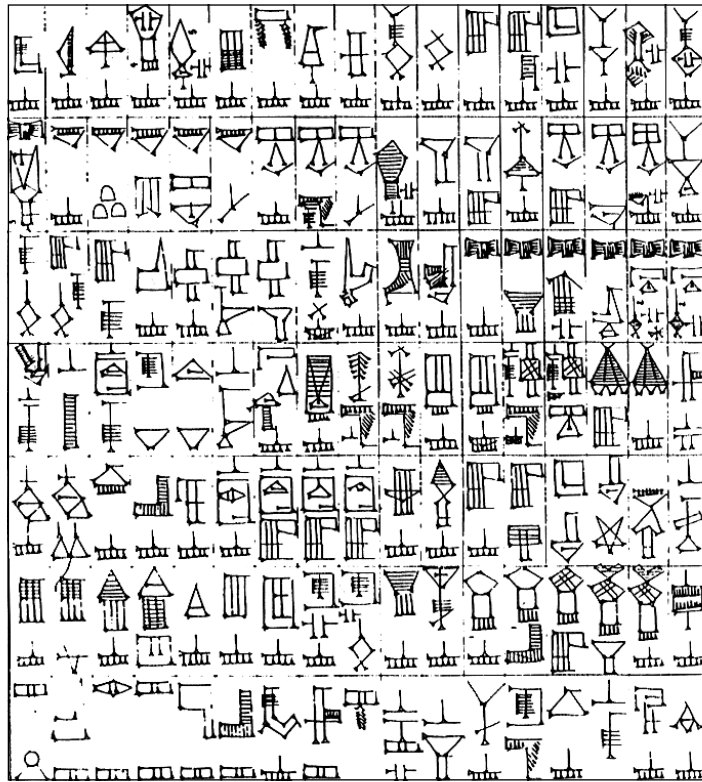
به لگه ی پینجه م: په رستگای زه کووره

زه کووره (ZIQURATU) هه رچه نده مه زنترین په رستگا و بپریدی پشتی تایینی سۆمه ریبه کانه و، ده چیتته نیو باسی تایینی سۆمه ریبه کانه وه به لام له بهرته وهی باسیکی زۆر گرنگه و په یوه ندیبه کی زۆر به هیزی به چیاکانی کوردستانه وه هه یه هه ر بزبه به شتیه کی سه ره خۆ له سه ری ده دوتیم.

په رستگای بهرز یا خود بورگ له بابلیدا پیتی گوتراوه (زیکورتۆ) که واتای بهرز و بلندی گه یاندوه (۳۰). زه کووره هه رله هه زاره ی چواره می پ. ز وه له نیو سۆمه ریبه کانه باوی بووه، واته له سه ره ده مه دا که سۆمه ریبه کانه به ته واوه تی نیشته جیبی ده شتی لیته یی بوون و تیییدا

26 وینه یه کی خه یالیی زه کووره ی ئور

27 ته خته گلێکی قوتابخانه که قوتاییبه سۆمه ریبه کانه له 2500 ی پ. ز له سه ری خوتیندوو یانه

بلا و بوونه ته وه، ئەم زه کووره ئانه به شتیه کی ئەندازه یی زۆر ریکوپیتیک دروست کراون و به رزی هه ندیکیان (60) مه تر بووه و هه ندیک تریشیان زیتر بووه. له زۆریه ی شاره سۆمه ریبه کانه زه کووره هه بووه که هه ریبه که یان په رستگای جۆره خودا وه ندیک بووه.

ئهو لیسته یه ی که له زه کووره کۆنه کانه ده دوت و له کتیبخانه که ی ئاشوور بانپالدا دۆزرا وه ته وه، ئاماژه ی ئه وه ده کات که 33 بورگی زه کووره له ناوچه که دا هه بووه له 27 شاری جیا وازدا. به راورد کردنی نیوان ئەم دوو

ژماره یه ئه وه دهگه یه نیت که له وانه یه له یهک شاردا زیتیر له زه کورپه یه کی تیدا بوو بیت (۳۱).

له و زه کورپه به نیتوانگانه ی که تا وه کو ئه مرۆ به پیتوه مابیت زه کورپه ی (ئور) که له سێ نهۆم پیکهاتوه و رووبه ری ته خسته که ی (60 به 45) مه تره، به لام به رزایی ئیستای ئه م زه کورپه یه نزیکه ی 20 مه تره هه رچه نده له نهۆمی یه که م و به شتیکی دووه می زیتیر، به شه کانی دیکه ی نه ماون. زه کورپه ی ئور سێ پلیکانه ی له رووی باکوروی رۆژه لاند ا هه یه که یه کیکیان له نیتوه راستدایه و دووانه که ی تریشیان که وتونه ته لایه کانییه وه (۳۲).

زه کورپه شویتنیکی زۆر پیرۆز بووه له لایهن سۆمه رییه کانه وه له به ره وه ی په یکه ری به نیتوانگترین خودا وه نده کانیانی تیدا بووه، ئه مه جگه له وه ی که جی نزرگه ی زه یوانی مه زنیس بووه که به نوتنه ر یا خود یا وه ری خودا وه ندی خودا وه ندان ناسراوه و شوینی نزا و پارانه وه و ته نانته حه جکردنی کۆمه لانی خه لکی سۆمه ر بووه و تیایدا قوربانییه کانی خۆبانیان پیتشکه شی خودا وه ندان کردوه، هه ره ها ئه م زه کورپانه به یه که مین قوتابخانه و فیرگه ی میژوو دادنه ریت که تیدا سۆمه رییه کان وانه ئایینی و که هنوتییبه کانیان تیدا خویندوه. ئه م زه کورپانه له سێ نهۆم یا خود له هه فت نهۆم پیکهاتوه که هه ر نهۆمه ی کارتیکی تایبه تیی بو ته رخان کراوه، بو نمونه یه کیکی له و نهۆمانه جیگای سه رپین و پیتشکه شکردنی قوربانییه کان بووه بو خودا وه ندان.

مرۆقی کۆن، به تاییه تی مرۆقی چیاکانی کوردستان هه ر له چاخه کۆنه کانه وه هیندیک له دیارده سروشتییبه کانی په رستوه به تاییه تی خۆر و مانگ و هه ره ها ئاسمانیش که ئه مانه ی له باوه ش گرتوه، شانده رییه کۆنه کان له سه ر لووتکه ی به رزترین چیاکانیانه وه ئه م ئه ستیرانه یان په رستوه، چونکه له و بره وایه دا بوون که زیتیر لییان نزیکه ده بنه وه و قوربانییه کانیشیان بو ئه م خودا وه ندانه واته خۆر و مانگ و ئه وانی تر، هه ر له سه ر لووتکه ی ئه م چیا یانه بووه.

په رستگاکانی عیراقی کۆن ره سه نی هه موویان ده چیتته سه ر به شی باشووری کوردستان هه رچه نده هیندیک جودا وازیان له نه خشه و شتی تر دا هه یه (۳۳)، که ئه میش به هۆی تپه ره یونی کات و پیتشکه وتنی زیتیری شارستانی و بیروبا وه ره ئایینییه کان شتیکی سه ر نییه.

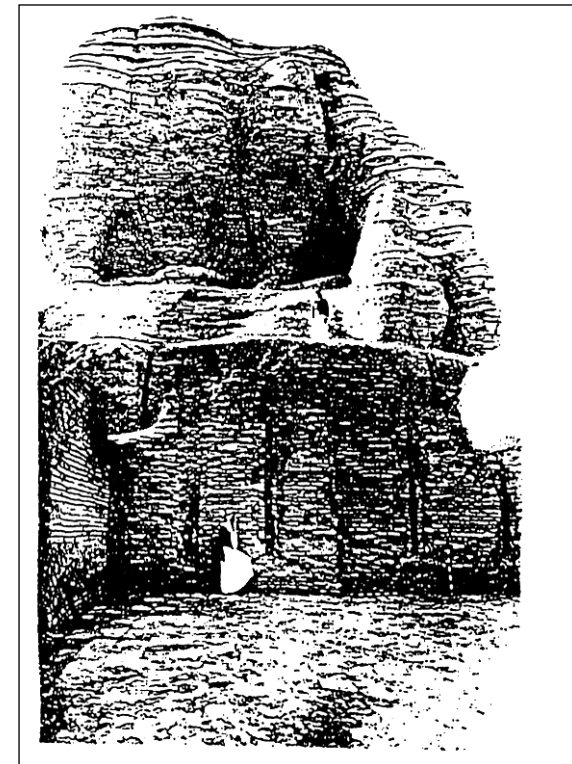
زه کورپه له هه موو په رستگاکانی تر زۆر تر په یوه ندیی به کوردستانه وه هه یه، چونکه هه ره ک و ترا له ناوچه شاخاوییه کانه له سه ر لووتکه ی چیاکانه وه شانده رییه کان خودا وه نده کانیان په رستوه، له پاش کزچکردنی ئه م شانده رییه بۆ ناوچه کانی ده شتی لیته یی و نه بوونی چیا و گرد و هه ر شویتنیکی به رزی تر له ناوچه که دا وای له و سۆمه رییه کانه کردوه که زه کورپه دروست بکه ن و بیکه نه ئه لته رناتیقی چیا یه ک که بابوای پیریان خووی په رستنی خودا وه ندانیان له سه ر لووتکه کانیان پیتوه گرتوه.

ته وای زانیانی ئارکیۆلۆژی و ئه و میژوونووسانه ی که له کۆنه وانیدا پسپۆرن به دلنیایییه وه، له و باوه ره دان که زه کورپه جیگرپیکه بو ئه و چیا یانه ی که بابوای پیرانی سۆمه ری دابه ئایینییه کانیان له سه ر ئه نجام داوه. زه کورپه وه ک بورگتیکی مه زن له نیتو شاره سۆمه رییه کانه دیار بووه، ئه وه ی زیتیر ره سه نی ئه م زه کورپانه بو چیاکانی کوردستان ده گه رینیتته وه نه خشه ی به نیتوانگی زه کورپه ی سۆمه رییه کانه که ئه ویش زه کورپه ی (ئور) ه، ئه م زه کورپه ی ئوره به ته واده تی و وا دروست کراوه که رووی له چیاکانی کوردستان و به تاییه تی یه که مین نیشتمانی شانده رییه کان بیت، که هه ره کو له پیتشه وه باس کرا، ئه م زه کورپه یه پیتشه که ی ئاراسته ی باکوروی رۆژه لات کراوه، که به ته واده تی ناوچه کانی شانده ره و هه زار میتر و زهرزی و جۆگه مامی و چه رموو و ده یان و سه دانی ئه و ناوچه یه که هه ر له نیو ملیۆن ساله وه مرۆقی کۆنی تیدا ژیاوه. ئاراسته ی ئه م زه کورپه یه بو ناوچه کۆنه کانی کوردستان مزگه وتی موسلمانانمان وه بییر ده خاته وه که هه موویان به ره و رووگه (قبلة) له مه که دا ئاراسته کراون.

دیاره ئاراسته کردنی زه کورپه ی (ئور) که به نیتوانگترین زه کورپه ی سۆمه رییه کانی شتیکی ریکه وت نه بووه و هه لبه ته له چیاکانی کوردستاندا و

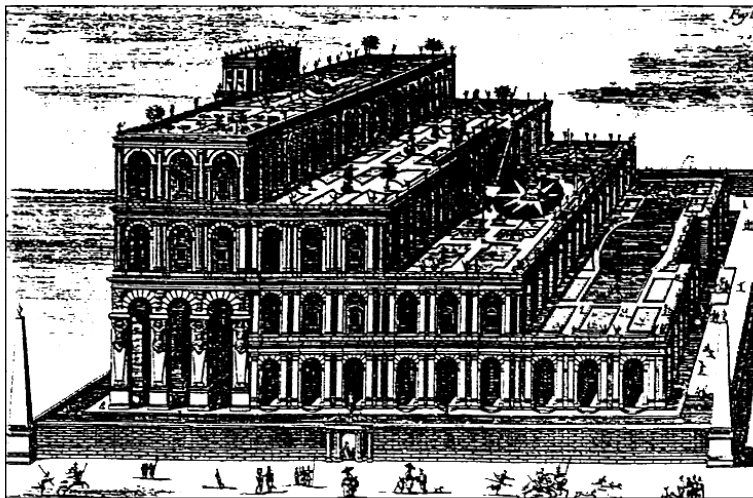
له و سه رده مه دا شوینیکی وا پیرۆز هه بووه که وه که مه که شایانی ئه وه بوویت رووی زه کووره کانی تیج بکه ن. جا ئایا ئه شوینه پیرۆزه په رستگایه کی کۆنی زۆر پیرۆزی باپیرانی سۆمه ریبه کان بوویت، یان هه ر پیرۆزی ئه و چیا یانه بووه که یه که مین نیشتمانیان بووه و پاش کۆچکردنیشیان بۆ ناوچه ی دهشتی لیته یی هه ر له بیریان نه چوه ته وه.

به لگه یه کی تریش که زیتیر ره سه نی زه کووره ی سۆمه ری بۆ کوردستان ده باته وه، ئه وه یه، که ههروه کو هه موومان ده زانین که کاشیبه کان نه ته وه به که بوون له هه زاره ی سییه م و دووه می پ. زدا له کوردستاندا ژیاون، ئه م

28 زه کووره ی شار (دور کوری گالزۆ) که له لایه ن کاشیبه کانه وه دروست کراوه

کاشیبه یانه پاش ئه وه ی که ناوچه کانی دهشتی لیته یییان گرت و بۆ ماوه ی چوار سه ده فه رمان په وابوون تییدا (1595-1162) پ. ز (۳۴). له ماوه ی ئه و چوار سه ده ساله دا هه ندیک په رستگا و زه کووره یان دروست کردوه، که شپوه ئه ندازه ییبه کان یان تابلیتی ریکوپیته که و زۆر له زه کووره کانی تر پیشکه وتووتر بوون. ئه وه ده گه یه نیت که په یوه ندیی نیوان زه کووره و چیاکانی کوردستان زۆر نزیک بووه. زه کووره به نیوانگه که ی شاری (دور کوری گالزۆ) پایته ختی کاشیبه کان و (عقرقوف) ی ئیستا، که هه ر به پیتوه ماوه، زیتیر په یوه ندیی زه کووره به چیاکانی کوردستانه وه پته وتر ده کات.

29 وینه یه کی خه یایی باخچه هه لواسراوه کانی بابل